

Kroes: geen 'onderonsje' Belgische energiemarkt

Een dreigend conflict tussen de Belgische premier Guy Verhofstadt en eurocommissaris Neelie Kroes (Mededinging) over de megafusie Suez/GDF is met een sissier afgelopen. De fusie heeft grote impact op de Belgische energiemarkt. Daarom had Verhofstadt geprobeerd om de fusiepartners diverse toezeggingen te ontlokken op het gebied van de toekomstige concurrentieverhoudingen in zijn land. Kroes gaf echter in duidelijke bewoordingen te verstaan dat zij het laatste woord heeft.

Verhofstadt had geprobeerd om aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober jl. flink uit te pakken met de ondertekening van het akkoord, dat hij hun bevoegdheden te buiten dreigden te gaan. De spanning liep op toen Verhofstadt via zijn woordvoerder liet weten dat de Europese

laatste begreep onmiddellijk dat hij de plechtige ondertekening van het akkoord met Suez/GDF, die een soort verkiezingsfeestje had moeten worden, beter kon annuleren. Het akkoord dat hij met de Fransen had bereikt om de greep van Suezdochter Electrabel op de elektriciteits- en gasmarkt in België wat losser te maken, werd plotseling herleid tot een aantal 'verbintenissen' waaraan Suez zich beloofde te zullen houden na de Europese goedkeuring van de fusie met GDF.

Buitenspel

Aan de grond van de zaak verandert dat niets. Zoals alleen de Europese Commissie een beslissing kan nemen over het al dan niet doorgaan van de fusie tussen Suez en GDF, zo is het ook zij alléén die het laatste woord heeft over de verbintenissen van Suez tegenover België. Een gevoelig punt is met name dat Verhofstadt feitelijk probeert de Belgische energiemarkt op te delen tussen drie spelers: Suez/GDF, Centrica en E.ON, waarmee de overige concurrentie praktisch buitenspel lijkt komen te staan.

Wanneer Kroes haar eerdere planning aanhoudt (en niets wijst erop dat ze zich wil laten opjagen), zal de Europese Commissie op 17 november een definitief oordeel vellen over de fusie tussen Suez en GDF. Dan zal ook duidelijk worden wat er is overgebleven van de afspraken die de Belgische premier buiten Kroes om met de Fransen heeft gemaakt. Intussen vraagt men zich in de omgeving van Kroes wel af waarom België niet veel eerder heeft ingezet op het openbreken van de energiemarkt en het bevorderen van de concurrentie. Anderen stellen echter dat de Europese Commissie zijn taken heeft verzaakt, omdat zij de monopolisten op de energiemarkt lange tijd geen duimbreed in de weg zou hebben gelegd, niet in België en ook niet in verschillende andere landen. ■

ENERGIE-EXPERT ERIC DE KEULENEER KRITISCH OVER LIBERALISERING IN BELGIË

'Op Belgische elektriciteitsmarkt is de concurrentie totaal vervalst'

Zeven jaar geleden werd professor Eric de Keuleneer, verbonden aan de prestigieuze Solvay Business School in Brussel, gevraagd om als onafhankelijk wetenschapper de Belgische regering te adviseren over het vrijmaken van de energiemarkt. Van de resultaten van dat liberaliseringsproces is hij allesbehalve onder de indruk. Ook over de recente 'verbintenissen' die premier Verhofstadt is aangegaan met energieconcern Suez is hij uiterst kritisch. "Het is een voortzetting van de huidige toestand."

DOOR JAN SCHILS, BRUSSEL

Volgens De Keuleneer heeft de Belgische overheid nooit serieuze stappen genomen om de energiemarkt te openen. Met name Suezdochter Electrabel, die 80 à 90 procent van de markt controleert, kon hiervan profiteren. "Electrabel heeft de conventies van de energiesector, die ze met de sociale partners en de overheid ondertekend had, niet gerespecteerd. De federale regering had weinig ervaring en blijft blijkbaar moeilijkheden ondervinden om te onderhandelen over deze zeer ingewikkelde sector. Ze heeft bovendien onlangs ook de macht van de nationale toezichthouder, de CREG, beknot."

Maar ook de Europese Commissie heeft zijns inziens gefaald. "De Commissie is in de jaren 1998-2000 totaal incoherent geweest: aan de ene kant oefende ze druk uit om tot liberalisering van de elektriciteitsmarkt te komen, aan de andere kant liet ze fusies toe die dominante en oligopolistische groepen mogelijk maakten. Het huidige dogma van sectoriële kampioenen - of ze nu 'nationaal' of 'Europees' genoemd worden, maakt weinig verschil uit - laat weinig ruimte voor liberalisering, en verleidt eerder een versterking van de regulering, tenminste zolang echte concurrentie niet mogelijk is. De logica van grote conglomeraten is oligopolie en niet de markteconomie. De Europese Commissie heeft gelijk deze logica te willen aanpakken. Laat ons hopen dat het niet te laat is."

Stokje

De vraag is of de Europese Commissie, met name eurocommissaris Neelie Kroes (Mededinging), nu een stokje zal steken voor een machtspositie van het fusiebedrijf Suez-GDF op de Belgische markt. Premier Verhofstadt heeft 'verbintenissen' bij het bedrijf bedongen om de concurrentieverhoudingen in de markt te bewaren. Zal Brussel die tolereren?

De Keuleneer: "De in bedoelde verbintenis aangekondigde maatregelen dienen om de elektriciteitsmarkt te openen. Ze gaan zeker niet ver genoeg, maar ik zie niet in waarom de Europese Commissie er tegen zou vechten. Men kan wel hopen dat de Europese Commissie zal oordelen dat de maatregelen niet ver genoeg gaan."

Ingepalmd

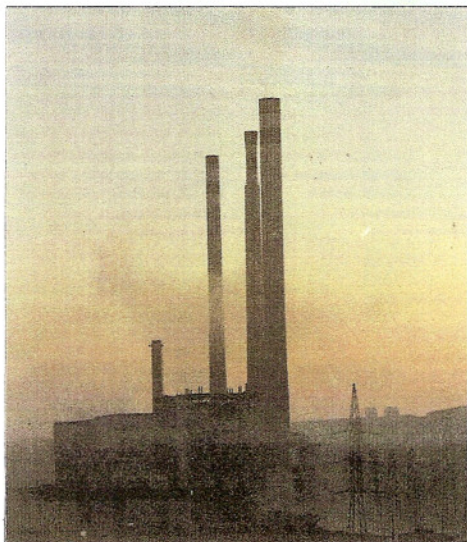
De energie-expert verwacht dat de situatie op de Belgische markt nauwelijks zal verbeteren. "Er moet een verschil worden gemaakt tussen productieactiviteiten en leveringsactiviteiten. Op het gebied van de productie komen er waarschijnlijk zeer weinig concurrentie en zeer weinig nieuwe investeringen.

Electrabel kan van haar enorme competitieve voordelen blijven genieten dankzij de nucleaire centrales en het feit dat het een groot deel van de productieactiviteit controleert. Kleine producenten of potentiële producenten worden onderworpen aan zeer onaantrekkelijke toegangsvoorwaarden tot de markt. Potentiële grotere producenten, die aangewezen zijn op gascentrales, zouden hun gas moeten kopen en laten transporteren tegen voorwaarden die Electrabel of morgen GDF kan beïnvloeden. Op gebied van de levering is de concurrentie ook zeer moeilijk: Electrabel heeft daar 80 procent van de markt in handen omdat het alle klanten van de gemengde intercommunales (regionale distributiebedrijven -red.) heeft ingepalmd

heeft Electrabel alle voordelen uit het verleden - de zogeheten stranded benefits, oftewel zeer goedkope nucleaire productiecapaciteit die vroeger werd afgeschreven ten koste van de consumenten - kunnen behouden. Dat gebeurde met de medeplichtigheid van de vroegere toezichthouder, het Controlecomité voor Gas en Elektriciteit. Als deze stranded benefits niet op een of andere manier herverdeeld worden ten gunste van alle consumenten en geneutraliseerd worden ten voordele van de concurrentiepositie van alle producenten en leveranciers, dan is er geen echte opening van de elektriciteitsmarkt mogelijk."

Weinig kans

Belgische klanten die hopen op verlaging van de prijzen in de nieuwe

Centrale van Electrabel bij het Belgische Engis.

kort tevoren met de fusiegroep Suez/GDF had bereikt over een verdere liberalisering van de energiemarkt in België. Dit kwam hem te staan op een niet mis te verstane waarschuwing van eurocommissaris Kroes dat Suez/GDF en Verhofstadt

"Commissie 'niet moest zeuren, maar werken'. Kroes reageerde prompt met de mededeling dat zij zich het recht voorbehoudt het resultaat van het 'onderonsje' tussen Suez/GDF en Verhofstadt naar de prullenmand te verwijzen. Deze

Pax Electrica: blauwdruk voor energiemarkt

Fusiepartners Suez-GDF en de Belgische regering hebben een reeks afspraken gemaakt over de toekomstige machtsverhoudingen op de Belgische energiemarkt. De aankomende maatregelen worden toegevoegd aan de zogenoemde 'Pax Electrica' die partijen hebben afgesloten in de herfst van 2005. De afspraken betreffen onder meer:

- Electrabel staat productiecapaciteit af aan de enige andere Belgische stroomproducent, het veel kleinere SPE, en aan een buitenlandse speler, zodat het zelf 70 procent van de totale productiecapaciteit in België overhoudt en de twee concurrenten elk 15 procent zullen bezitten. De bedoeling is dat GDF haar belang in SPE verkoopt aan het Britse Centrica, dat al in SPE participeert en daarna zal controleren, en dat het Duitse E.ON de overblijvende 15 procent productiecapaciteit krijgt toegewezen. Vraag is natuurlijk wel hoe Kroes aankijkt tegen deze onderlinge verdeling van de Belgische energiemarkt tussen drie spelers, waarmee de overige concurrentie

buitenspel dreigt te worden gezet.

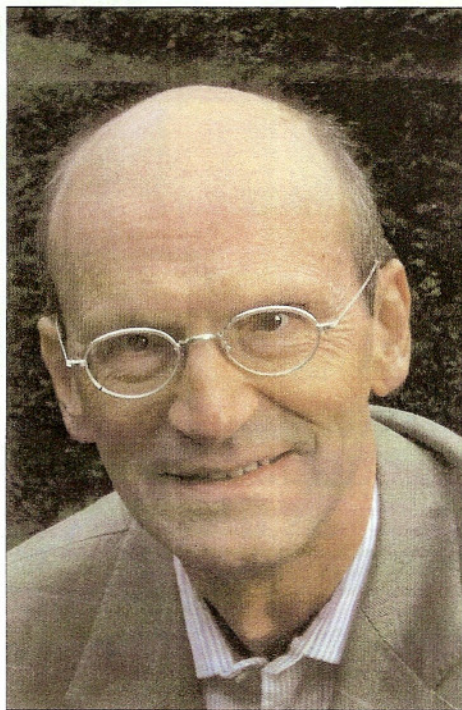
- In afwachting van meer concurrentie op de Belgische elektriciteitsmarkt gaat Suez ermee akkoord dat Electrabel tot september 2007 de stroomprijzen (behalve bij abnormale omstandigheden) voor huishoudelijke klanten niet verhoogt en grote industriële gebruikers gunstige nieuwe langetermijncontacten aanbiedt.
- Het is verder de bedoeling dat de twee grote spelers naast Electrabel een mix krijgen aangeboden van gas, steenkool en nucleaire capaciteit. Een studie zal moeten uitmaken of het Belgische besluit om tussen 2014 en 2025 de kerncentrales te sluiten, gehandhaafd of wegens gebrek aan alternatieve energiebronnen herroepen zal worden, zo gaf premier Verhofstadt voor het eerst toe.

- Suez is ook bereid na de fusie met GDF aan de Belgische staat een 'gouden aandeel' toe te kennen waarmee deze strategische beslissingen van de fusiegroep die schadelijk zijn voor België met een

veto ongedaan kan maken.

- Wat de gasmarkt betreft, is Suez na de fusie met GDF bereid haar dominante positie in Fluxys, de beheerder van het aardgasnet in België, op te geven door dat bedrijf in drie divisies te splitsen. De eerste wordt eigenaar en exploitant van de gastransport- en opslaginfrastructuur, de tweede staat in voor het beheer van die infrastructuur en de derde wordt eigenaar van de LNG-terminal in Zeebrugge. In deze constructie behoudt Suez/GDF alleen de meerderheid in genoemde terminal die ze belooft met nieuwe investeringen fors uit te breiden.

- Tenslotte is de Franse fusiegroep ook bereid te sleutelen aan haar greep (via Electrabel) op Distrigas, dat de gashandel in België domineert. Berder berichten de Fransen aan 'Europa' dat ze een nieuwe onderneming willen oprichten waarin de gascontracten met Franse en Belgische industriële klanten van Distrigas worden ondergebracht. Het gevolg daarvan is dat Distrigas een stuk kleiner wordt. ■

Energiedeskundige Eric de Keuleneer: "Weinig kans op prijsdalingen."

zonder er echt voor te moeten betalen. Andere leveranciers hebben tot nu toe geen toegang tot de goedkope nucleaire elektriciteit. De transport- en distributiemaatschappijen die neutraal zouden moeten opereren, blijven onder invloed van Electrabel."

Medeplichtigheid

"Op de Belgische elektriciteitsmarkt is de concurrentie totaal vervalst. Electrabel heeft alle kosten uit het verleden - stranded costs - op een of andere manier aan de consument of aan de overheid kunnen doorberekenen. En dat ondanks een formele weigering van de Europese Commissie. Tegelijkertijd

situatie moeten rekening houden met een teleurstelling, aldus De Keuleneer: "Aangezien er geen stappen aangekondigd zijn om de regulering te versterken, bestaat er weinig kans dat de nodige prijsdalingen er ook zullen komen. De regering blijft alleen spreken over concurrentie, blijkbaar zonder te beseffen dat mededinging op het vlak van de productie onmogelijk is, en dat daardoor een prijsregulering noodzakelijk is. De maatregelen waarover Suez en Verhofstadt het eens zijn geworden, betekenen alleen maar een voortzetting van de huidige toestand en een beperkte rol voor andere spelers die de Belgische markt willen betreden." ■